

prijazno sprejele; tu ni bilo momljanja in godljanja; pri večerji jih družina skrbno izprašuje, kaj so gospod župnik pod lipo pripovedovali in, ako so se prigodbe od Trebušnikove hiše spomnili, silil jih je smeh vs v postelji.

J. D.

O igračah pri nekdanjih Slovencih.

K narodnemu življenju spadajo tudi igrače, veselice i. t. d. Po raznem narodovem značaju so tudi igre med posameznimi narodi jako mnogovrstne. Slovanskemu narodu v obče rabijo njezne domače igre, polne vtipa in nedolžne dobre volje. Kdo izmed nas starejih se z veseljem ne spominja veselih večerov, ko smo v domačih krogih veseli raj imeli, bodi-si o ženitovanji, kolinah, posebnih praznicah, bodi-si za čas trenja, kožuhanja ali dolgih zimskih večerov i. t. d.?

Gotova pa je tudi, da čem bolje nemškutarija v naše kraje predira in ljudem značaje kali, tem boljše tudi nedolžne veselice med Slovenci zginjajo, in mesto njih pijančevanje, razsajanje, voglarjenje, zapravljanje v noši in življenji se širi.

Velika dobrota in prav domorodno delo bi torej bilo, ko bi rodoljubi po vseh straneh slovenskih zasledovali in zapisovali stare igrače slovenske, ter je vredništvu „Besednika“ *) v natis pošiljali. S časom bi navstala lepa zbirka narodnih iger, ki bi se posebej natisnila in med Slovence razposlala.

Naj podajmo tu eno tacih iger, ki jo še stareji Slovenci v slovenskih goricah poznajo — v izgled in posnemo. — Krez berez (čez breko).

Pust. Možje veččani, kakti starešinstvo, za mizo pri rujnem vincu. Mladost možka po hiši in za pečjo. Eden, najbolj muhav, mora po volitvi starešinstva staro brezovo metlo zasesti. Obrnjen proti starešinstvu reče: „Imenujte!“ in očetje imenujejo enega, ki se jahača okoli vrata oklene. Potem zopet jahač reče: „Imenujte!“ in starešinstvo imenuje zopet enega, ki se mahoma oklene drugega; in tako gre naprej — dokler zadnji celo vrsto sklene. — Vsi se čvrsto držé. Zdaj jahač vzame metlo in začne udrihati po nogah — vse se vije. — Ko so vže vsi upehani, jame zopet jahač: „Imenujte!“ in starešinstvo zdaj enega, zdaj drugega imenuje, kteremu se naloži, kaj storiti. Predno vrsto zapusti, ima jahač pravico, še enkrat mu kožuh sprášiti i. t. d.

J. U.

Netopirji koristne živali.

Ko poletnega večera tihi mrak prepreza vse stvari na zemlji, planejo iz vsakoršnih temnih votlin netopirji in prhutajo po zraku, kakor črne večče. Netopir je čuden polutan. Pol tiča, pol miši, zato mu po nekterih krajih tudi pravijo ši š miš**). Priprostemu, nepodučenemu človeku je netopir skrivnostna, grozna, skoro pošastna prikazen. Nočna ura, ob kateri oživi to strašilo; njegova polutanska natora, ktere si neuk človek ne more prav razjasniti; tenka, mrzla in mastna mrena, ki v podobi plašča obdaja njegovo truplo in ga nosi po zraku; omahlo, vegasto letanje; velika ušesa in majhne oči in zraven še čudni kožnati izrastki v licu — vse to se strinja v netopirji ter ga dela groznega. Kar mu še

manjka, dodaja živa domišljija — pak je pošast gotova. Brez skrbi rečemo, da ljudje o nobenej naših živali sploh tako malo ne vedó, kakor o netopirji, zato se pa tudi o nobenej ne pripoveduje toliko — največ prav neslanih — pravljic. Tudi pri tej živali se potrjuje resnica, da je nevednost mati neumnih vraž. Kjer ni pravega znanja, polasti se duhov rado praznoverje.

Ko bo priprosti Slovenec spoznal, kako koristne živali so netopirji, tedaj mu gotovo ne bodo v strašilo, ampak v veliko veselje, ko jih bo videl švigati okoli svoje hiše in po vrtu. Netopirji namreč jedó žuželke, zlasti nočne hrošče, metulje in mušice, ktere že od daleč čujejo brenčati po zraku. Prav lepo je videti, kako netopir muhe lovi; s kreljutjo namreč mahne po muhi, puhne si jo proti trebuhu in omamljeno pristreže v repno kožo, ktero je kakor košek naprej zavihnili. Vsi netopirji so jako požrešni in ker oni nočni metulji in hrošči nam po vrtéh, poljih in gozdih škodo delajo, bode vsak previdel, da so netopirji prav koristne živalce; tudi sicer človeku nič žalega ne storé, niti ga ne nadlegujejo, zato bi jih ne smeli meni nič tebi nič pobijati in preganjati.

Fr. E.

Izlandija in Izlandčanje.

Daleč gori v severnem morji leži, oddaljen od vseh družih dežel, samotni otok Izlandija. — Bralci, ki so že sem ter tje čuli o severnih deželah in njihovih pustinjah, mislili si bodo: kaj more Izlandija neki posebnega imeti? Puščoben otok je, kakor so večidel vsi v severnem morji, kjer se vrstita dolga noč in ostra zima. Pa temu ni tako. Izlandija smé se po vsej pravici imenovati najčudovitnejši kraj na zemlji, ker ga je stvarnikova roka obdarila s tolikanjimi čudeži, da ne najdemo nikjer enacih na svetu.

Dan današnji je kraj res puščoben in reven, posebno v osredji, kamor le redko stopi človeška noga. Neizmerne snežne planjave prostirajo se, kolikor okó preseže, ali pa strmé kviško gole skale, kakor bi jih bila obrila kaka nevidna roka, ter je oropala vsakoršnih rastlin. Ali po nekterih krajih nahajajo se zopet krasne doline in bujni travniki, obdani krog in krog s pečevjem. Takov veličastni prizor obuja v človeškem srcu nehoté mogočno občudovanje naravne krasote, ki se nahaja v tem oddaljenem kraju, ki se je preselila, kot sramožljiva devica, izmed svetnega hrupa v to samoto. — Malokteri popotnik zajde tu sem, ali kdor je obiskal kedaj ta samotni otok, gotovo mu ne pridejo več iz spomina čudeži, ki jih je tukaj videl.

Nobena dežela nima toliko ogenjbljuvavnil gor (vulkanov), kakor Izlandija. Nekteri še neprenehoma razsajajo, drugi pa so že ugasnili, in le krog in krog razmetano kamenje in daleč po okolici razlita lava naznanjajo, kako so nekda rohneli ti ognjeni velikani. Po več milj daleč so spremenili najlepše travnike in vasi v strašno puščavo, ki še dan današnji z začudenjem navdaja popotnika. Največ vulkanov je na južnej strani, med kterimi sta najimenitnša Skaptar in Hekla.

Na severo-zahodnem obrežji so vedno v gosti dim zaviti hribje, imenovani „goreče gore“. Ozka dolina, obdana krog in krog z visocimi gorami, zavita je neprenehoma v gosti dim in v strašno vršenje čaje se daleč okrog. Na mnogih krajih pluska vrela voda iz tal in

*) Lepo prosimo; **) Ali mračnik.